

UUENDTOIT

Teabematerjal

Euroopa Maaelu Arengu
Põllumajandusfond:
Euroopa investeringud
maapiirkondadesse

UUENDTOIT – MIS SEE ON?

Uuendtoit on toit, mida ei ole
Euroopa Liidus inimeste
toiduna olulisel määral
tarbitud enne 15. maid 1997.

Pilt 1. Tšiiseemned
Pildi allikas: pildipank Pixabay

MIS KUULUB UUENDTOIDU ALLA?

Uuendtoidu alla kuuluvad järgmised toidud:

- ✓ uue või tahtlikult muudetud molekulaarstruktuuriga toit
- ✓ mikroorganismidest, seentest või vetikatest koosnev, neist saadud või toodetud toit
- ✓ mineraalset päritolu materjalist koosnev, sellest saadud või toodetud toit
- ✓ taimedest või nende osadest koosnev, neist saadud või toodetud toit
- ✓ koosnevad või on isoleeritud loomadest või nende osadest
- ✓ loomadest või nende osadest koosnev, nendest saadud või toodetud toit
- ✓ rakukultuurist või koekultuurist (loomadest, taimedest, mikroorganismidest, seentest, vetikatest) koosnev, neist saadud või toodetud toit
- ✓ tehisanomaterjalist koosnev toit
- ✓ uue tootmisprotsessiga saadud toidud, kui see põhjustab toidu koostises või struktuuris olulisi muutusi, mõjutades sellega toiteväärtust, inimese ainevahetust või ebasoovitavate ainete sisaldust (nt. suurendab vitamiinide sisaldust)

Uuendtoidu alla ei kuulu geneetiliselt muundatud toit (GMO), toidu lisaained, toiduensüümid, lõhna- ja maitseained ega ekstraheerimislahustid.

Erinevaid uuendtoite tarbitakse iseseisvalt või kasutatakse teiste toitude koostises. Mõned näited uuendtoitudest: teatud putukad (nt. toakill *Acheta domesticus*), ekstrakt shiitake-seene mütseelist, lükopeen, polüküllastumata rasvhappeid sisaldavad õlid (hiigelvähist (*Euphausia superba*) või mikrovetikast *Schizochytrium sp.*, ja pagaripärm, mida D-vitamiini sisalduse suurendamiseks on kiiritatud UV-kiirgusega.

Uuendtoiduks võivad olla ka kolmandatest riikidest pärit traditsioonilised toidud, mida süüakse või on söödud teistes maades väljaspool Euroopa Liitu ja nende puhul on juba olemas selle toidu ohutu kasutamise kogemus. Sellise uuendtoidu headeks näideteks on nt. õlivalvei (*Salvia hispanica*) seemned ehk tšiiseemned, kohvimarjade viljaliha või neist saadud tõmmis ja sinise kuslapuu (*Lonicera caerulea*) marjad.

Selleks, et uuendtoitu loetaks kolmandatest riikidest traditsiooniliseks toiduks, peab see vastama järgmistele tingimustele:

- ✓ toit on saadud esmatootmisest - puuviljadest, marjadest, taimedest, loomadest või kaladest, mis traditsiooniliselt Euroopas ei kasva ega kasvatata
- ✓ toitu on kasutatud pidevalt vähemalt 25 aastat
- ✓ seda tarbib märkimisväärne osa vähemalt ühe kolmanda riigi elanikkonnast ja seda on kasutatud toiduna olulisel määral

Lisaks uuendtoitu reguleerivale määrusele ([\(EL\) 2015/2283](#)) kehtivad nende suhtes ka kõikidest muudest õigusaktidest tulenevad toiduohutuse nõuded. Euroopa Liidus turule lubatud uuendtoitude loetelu on kehtestatud määruises ([\(EL\) 2017/2470](#)). Lubatud uuendtoitude loetelu täiendatakse jooksvalt, seega on soovitatav alati uurida määruse viimast konsolideeritud versiooni.

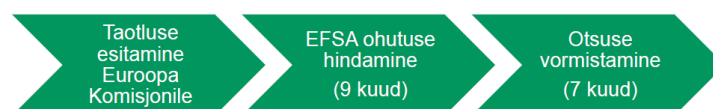
UUENDTOIDU LOA TAOTLEMINE

Euroopa Liidus võivad toidukäitlejad turule viia ainult neid uuendtoite, millele on Euroopa Komisjoni poolt antud luba st mis on kantud lubatud uuendtoitude loetellu. Uuendtoidu loa saamiseks peab toidukäitleja esitama taotluse Euroopa Komisjonile läbi [elektroonilise süsteemi](#). Uuendtoidu loataotlusele esitatud nõuded on kehtestatud määruises ([\(EL\) 2017/2469](#)).

Taotlus koosneb:

- ✓ kaaskirjast (vorm on leitav määruse ([\(EL\) 2017/2469](#) Lisas 1)
- ✓ tehnilisest toimikust, mis peab kirjeldama täpselt uuendtoitu ja teaduslike materjalidega tõendama selle ohutust
- ✓ toimiku kokkuvõttest

Euroopa Komisjon kontrollib taotluse vastavust nõuetele ja saadab nõuetele sobiva taotluse seejärel hiljemalt 1 kuu jooksul Euroopa Toiduohutusametile (edaspidi *EFSA*) hindamiseks. Seejärel esitab EFSA uuendtoidu ohutuse kohta hinnangu 9 kuu jooksul (aeg võib pikeneda, kui ohutuse hindamiseks küsitakse täiendavat informatsiooni). EFSA hinnang põhineb taotluses esitanud andmetel ning teaduslikel tõenditel. EFSA hinnangu põhjal teeb Euroopa Komisjon koos liikmesriikidega 7 kuu jooksul otsuse, kas lisada uuendtoit Euroopa Liidus lubatud uuendtoitude loetellu või mitte.

Toidukäitlejal on võimalik taotleda teatud andmete (nt. tootmisprotsessi) konfidentsiaalseks muutmist. Selleks tuleb uuendtoitu loataotluses vastavat soovi põhjendada (näide on leitav määruse ([\(EL\) 2017/2469](#) Lisas 2)). Käitlejal on võimalik taotleda ka andmekaitset, mille tulemusena antakse 5 aastaks uuendtoidu luba ainult konkreetsele ettevõttele. Andmekaitset saab taotleda, kui taotluses esitatud uued (avaldamata) teaduslikud andmed on konfidentsiaalsed, taotlejal on andmetele ainuõigus või kui ilma nende andmeteta ei saa EFSA uuendtoidu ohutust hinnata. Andmekaitaseluba ei takista teistel toidukäitlejatel esitada sama uuendtoidu kohta loataotlust juhul, kui ohutuse tõendamiseks kasutatakse teisi andmeid.

Kolmandatest riikidest pärit traditsioonilise toidu puhul esitab toidukäitleja Euroopa Komisjonile teatise. Järgnev ohutuse hindamise protsess on sisuliselt sama, kuid rõhk on andmetel, mis tõendavad toidu ohutu kasutamise kogemust olulisel määral vähemalt 25 aasta jooksul. Kolmandatest riikidest pärit traditsioonilise toidu puhul on loa taotlemise protsess veidi lühem – EFSA annab oma hinnangu hiljemalt 6 kuu jooksul ning Euroopa Komisjon teeb otsuse 3 kuu jooksul. Kolmandatest riikidest pärit traditsioonilistele toitudele ei saa taotleda andmekaitset.

Lubatud uuendtoitude loetellu lisatakse vaid toidud, mis EFSA hinnangul ei ole olemasolevate teaduslike tõendite kohaselt inimeste tervisele ohtlikud ja mille ette nähtud kasutamine ei eksita tarbijat (eelkõige, kui see on ette nähtud teise toidu asendamiseks ja selle toiteväärtus on oluliselt erinev). Toidukäitlejad, kes on uuendtoidu turule viinud, on kohustatud Euroopa Komisjoni teavitama uutest andmetest, mis võivad mõjutada selle ohutust või kolmandast riigist traditsioonilise uuendtoidu puhul uutest piirangutest, mis on sellele uuendtoidule väljaspool Euroopa Liitu seatud.

Uuendtoitu võib turule viia peale seda, kui see on Euroopa Komisjoni poolt määruse ([\(EL\) 2017/2470](#)) loetellu lisatud.

Uuendtoidu loa taotlejate abistamiseks on EFSA avaldanud juhendid taotluse koostamiseks ja esitamiseks:

- ✓ [Administrative guidance on the submission of applications for authorisation of a novel food pursuant to Article 10 of Regulation \(EU\) 2015/2283](#)
- ✓ [Guidance on the preparation and presentation of an application for authorisation of a novel food in the context of Regulation \(EU\) 2015/2283](#)
- ✓ [Administrative guidance for the preparation of applications on novel foods pursuant to Article 10 of Regulation \(EU\) 2015/2283](#)

Järelevaadatavad EFSA veebiseminarid:

- ✓ [Scientific aspects to consider when preparing a novel food application](#)
- ✓ [Webinar on novel food applications](#)

KUIDAS TEHA KINDLAKS, KAS TOIT ON UUENDTOIT?

Toidukäitleja vastutab toidu ohutuse eest ja peab toitu turule viies olema veendunud, kas tegemist on uuendtoiduga või mitte. Seetõttu peavad nad vajadusel esitama vajaliku teabe selle kohta, et toit ei ole uuendtoit. Euroopa Komisjon on koostanud [juhise](#), kuidas tõendada, et toitu on olulisel määral kasutatud enne 15. maid 1997. Tegemaks kindlaks, kas tegemist on uuendtoiduga, on võimalik kasutada ka järgmisi materjale:

- ✓ [Komisjoni uuendtoidu kataloog](#)
- ✓ [Komisjonile esitatud uuendtoidu taotlused](#)
- ✓ [Komisjonile esitatud uuendtoidu taotlused \(enne uue määruse kehtimist\)](#)
- ✓ [Komisjonile esitatud uuendtoidu teatised \(enne uue määruse kehtimist\)](#)
- ✓ [Uuendtoidu staatuse määramistaotluste otsused](#)

- ✓ [EuroFIR Netttox taimede nimekiri](#)
- ✓ [Belgias toidulisandites lubatud taimed](#)
- ✓ [Itaalias toidulisandites lubatud taimed](#)
- ✓ [Saksamaa taimede ja seente nimekirjad](#)
- ✓ [Itaalia ainete nimekiri](#)
- ✓ [Belgia taimede nimekiri](#)
- ✓ [Taani taimede nimekiri](#)
- ✓ [Austria nimekirjad \(taimeteed ja seemned\)](#)
- ✓ [Soome taimede nimekiri](#)
- ✓ [Soome seente nimekiri](#)
- ✓ [Prantsusmaa vetikate nimekiri](#)
- ✓ [RASFF teated](#) (valida riski alt ohu kategooriaks GMO/Novel food)

Kahtluse korral võivad toidukäitlejad konsulteerida Põllumajandus- ja Toiduametiga (PTA). Selleks tuleb esitada PTA-le taotlus, mille vorm on leitavad PTA kodulehelt. PTA-l on aega anda oma arvamus 4 kuu jooksul ja selle sisu kantakse ka Euroopa Komisjoni uuendtoidu kataloogi.

UUENDTOITUDE KATALOOG

Euroopa Komisjoni haldab liikmesriikidelt laekunud info põhjal [uuendtoitude kataloogi](#), kuhu on koondatud informatsioon paljudest loomset ja taimset päritolu toodetest ning muudest ainetest, millele uuendtoidu määrus rakendub. Uuendtoitude kataloog täieneb pidevalt ning selles on uuendtoidud, mille kohta on tehtud otsus turule lubamise või mittelubamise kohta ning otsuse põhjal uuendtoidule määratud staatus:

	Lubatud toit, kuid mitte uuendtoit (toit, mida on EL-is tarbitud olulisel määral enne 15. maid 1997 ja millele ei rakendu uuendtoitudele esitatavad nõuded).
	Ei ole uuendtoit toidulisandites (kasutatud toidulisandites enne 15. maid 1997). Selleks, et oleks lubatud kasutada mujal toidus (peale toidulisandite), on vaja uuendtoidu luba.
	Ei ole kantud lubatud uuendtoitude loetellu. Kasutamiseks toidus on vaja esmalt taotleda uuendtoidu luba.
	Lubatud uuendtoit (kantud EL-is lubatud uuendtoitude loetellu määrusesse (EL) 2017/2470).
	Toit, millele on taotletud uuendtoidu luba ja mille taotlust hetkel menetletakse.

UUENDTOIDU KASUTAMISE TINGIMUSED JA MÄRGISTAMISE ERINÕUDED

Lubatud uuendtoitude loetelus olevaid uuendtoite võib turule viia vaid loas esitatud tingimustel. Uuendtoidu toidualases teabes ei kasutata sõna „uuendtoit”. Kui uuendtoidu loas on sätestatud selle toidu nimetus, siis peab seda toidualases teabes kasutama. Sellise nimetuse puudumise korral on toidu nimetuseks selle muu seaduslik nimetus või üldtuntud nimetus või kui see puudub või kui seda ei kasutata, esitatakse toidu kirjeldav nimetus. NB! Väljamõeldud nimetus või kaubamärk ei asenda toidu nimetust. Lisaks tuleb järgida määruses [\(EL\) 1169/2011](#) sätestatud üldiseid märgistusnõudeid (nt koostise, allergeensuse jne kohta) ja kasutatud toitumis- ja tervisealased väited peavad olema kooskõlas määrusega [\(EÜ\) nr. 1924/2006](#). Euroopa Komisjon võib uuendtoidu märgistusele kehtestada ka täiendavad erinõuded, et aidata tarbijatel toodet ohutult kasutada, nt juhised või hoiatused.

Loas esitatakse ka tingimused, millistes toidugruppides seda uuendtoitu võib kasutada, määratud piirnormid, andmekaitset hõlmavad piirangud, puhtuskriteeriumid ja muu oluline info. Näide uuendtoidu loast:

Rakendusmääruse (EL) 2017/2470 lisa muudetakse järgmiselt.

1) Tabelisse 1 („Lubatud uuendtoidud“) lisatakse järgmine kanne:

Lubatud uuendtoit	Uuendtoidu kasutamise tingimused		Täiendavad märgistuse erinõuded	Muud nõuded	Andmekaitse
„Piimast saadud raud(III)kaseinaat	Määratud toidugrupp	Piirnorm	Uuendtoidu nimetus seda sisaldava toiduaine märgistusel on „piimast saadud raud(III)kaseinaat”. Piimast saadud raud(III)kaseinaati sisaldavate toidulisandite märgistusel peab olema märg, et a) neid ei tohi tarbida alla 3-aastased lapsed; b) neid ei tohi tarbida samal päeval, mil tarbitakse muud toitu, mis sisaldab raud(III)kaseinaati ja/või lisatud rauda.		Luba antud 4. juunil 2023. Käesolev kanne põhineb määruse (EL) 2015/2283 artikli 26 kohaselt kaitstud konfidentsiaalsetel teaduslikel tõenditel ja teadusandmetel. Taotleja: Société des Produits Nestlé S. A., Avenue Nestlé 55, 1800 Vevey, Šveits. Andmekaitseperioodil võib uuendtoitu raud(III)kaseinaati liidus turule lasta üksnes ettevõtja Société des Produits Nestlé S.A., välja arvatud juhul, kui mõni hilisem taotleja saab kõnealuse uuendtoidu jaoks loa määruse (EL) 2015/2283 artikli 26 kohaselt kaitstud konfidentsiaalsetel teaduslikel tõenditel või teadusandmetel kasutamata või äriühing Société des Produits Nestlé S. A. nõusolekul. Andmekaitse aegumise kuupäev: 4. juuni 2028.*
	Piima ja piimapulbritooted	500 mg/100 g (≤ 10 mg Fe/100 g)			
	Karastusjoogid, mida turustatakse seoses füüsilise treeninguga	≤ 85 mg/100 g (≤ 1,7 mg Fe/100 g)			
	Pulbrilised kakaojoovalmistised	400 mg/100 g (≤ 8 mg Fe/100 g)			
	Pulbrilised või vedelad linnasepõhised kohviasendajad	1 050 mg/100 g (≤ 21 mg Fe/100 g)			
	Teraviljabatoonid	350 mg/100 g (≤ 7 mg Fe/100 g)			
	Muud nuudlid kui klaasnuudlid	75 mg/100 g (≤ 1,5 mg Fe/100 g)			
	Puljongikuubikud ja -graanulid (puljongipõhi)	4 750 mg/100 g (≤ 95 mg Fe/100 g)			
	Toidukorra toidu asendajad kehakaalu alandamise eesmärgil	120 mg/100 g (≤ 2,4 mg Fe/100 g)			

TEATUD UUENDTOITUDE INFO

Must pässik

Musta pässikut (*Inonotus obliquus*) võib Euroopa Liidus turustada ainult toidulisandina ja seega kehtivad musta pässiku turustamisel [toidulisanditele esitatavad nõuded](#). **Tavatoidus kasutamiseks ei ole must pässik lubatud**, kuna sellise kasutuse puhul loetakse seda uuendtoiduks ja sellele ei ole antud uuendtoidu luba. Mustale pässiku puhul ei ole lubatud kasutada tervisealaseid väiteid.

Tuginedes riskihinnangule on soovitatav musta pässiku toidualases teabes lisada hoiatused:

- ✓ toode ei sobi lastele
- ✓ toodet ei tohi tarbida neerukivide tekke ohu või veritsushäirete korral
- ✓ vältida toote tarbimist raseduse ja imetamise ajal

Kui ülaltoodud hoiatusi ei ole välja toodud, peab käitleja põhjendama, kuidas nad tagavad toote ohutuse ilma nende hoiatusteta.

Kannabidiooli (CBD) sisaldavad tooted

CBD-d sisaldavatele ekstraktidele ei ole antud uuendtoidu luba, kuna puuduvad tõendatud teaduslikud andmed CBD ohutuse kohta. See tähendab, et CBD toodete turule viimine on Euroopa Liidus keelatud.

Putukad

Toidus kasutatavatele putukatele kehtivad üleminekumeetmed, kuna varem ei kuulunud terved putukad uuendtoidu määruse reguleerimisalasse, kuid uue uuendtoidu määruse järgi loetakse ka terveid putukaid uuendtoiduks. Hetkel (08.11.2023 seisuga) on üleminekumeetmete ajal on lubatud Eestis kasvatada, turustada ja toidus kasutada järgmiseid putuka liike: meemesilase (*Apis mellifera*) nukud, ogakärblase (*Hermetia illucens*) vastsed, hariliku jahumardika (*Tenebrio molitor*) vastsed, toakilgi (*Acheta domesticus*) ja rändtirts (*Locusta migratoria*). See tähendab seda, et nende viie putukaliigi tooteid võib turustada, kuni võetakse vastu viimase konkreetse putukaliigi uuendtoidu andmekaitseta (ehk üldise) taotluste kohta. Üleminekumeetmed ei kehti enam kilklase (*Grylloides sigillatus*), toakilgi (*Acheta domesticus*) ja kõrbetirtsu (*Schistocerca gregaria*) osas.

Putukaid võib turustada ja toiduks kasutada nii tervetena (mitte elusalt) kui ka jahvatatult (nt jahu). Putukatest saadud ekstraktide turustamine pole lubatud. Eestis võib turustada putukaid, mis on pärit kas Euroopa Liidu liikmesriikidest või kolmandatest riikidest, mis on lisatud Euroopa [Komisjoni määruse 2019/626](#) loetellu (lisa III a). Hetkel on nimekirjas järgmised riigid: Kanada, Lõuna-Korea, Šveits, Vietnam ja Tai. Putukaid ja nendest saadud toite tuleb märgistada vastavalt üldistele toidualase teabe nõuetele ja uuendtoidu loas välja toodud erinõuetele. Putukate käitlejatele on koostatud [juhend](#) putukate kasvatamise, neist toodete valmistamise ja turustamise osas kehtivate nõuetega. Üleminekumeetme all olevate putukaliikide puhul soovitatakse toidu märgistusel välja tuua hoiatus, et putukad võivad põhjustada allergilist reaktsiooni ning putukaliigi täpse ladinakeelse nimetuse.

Kui ühele putuka liigile on esitatud nii andmekaitsega kui ka andmekaitseta uuendtoidu taotlus ja esimesena antakse luba andmekaitsega taotlusele, siis võivad kõik ettevõtted loa saanud putukaliiki edasi turustada kuni võetakse vastu viimane otsus antud putukaliigi kohta.

ÕIGUSRUUM

- ✓ [\(EL\) 2015/2283](#) – Uuendtoidu ja toidu uuendkoostisosade määratlus
- ✓ [\(EL\) 2017/2470](#) – Euroopa Liidus lubatud uuendtoitude loetelu. Vaata alati viimast konsolideeritud versiooni
- ✓ [\(EL\) 2017/2569](#) – Uuendtoidu loa taotlusele esitatavad nõuded
- ✓ [\(EL\) 2017/2468](#) – Kolmandatest riikidest pärit traditsiooniliste toitude teatistele ja taotlustele esitatud nõuded
- ✓ [Toiduseadus](#) §13 – Uuendtoit ja geneetiliselt muundatud toit

LOE LISAKS

- ✓ Põllumajandus- ja Toiduameti koduleht „[Uued toidud ehk uuendtoit](#)“
- ✓ Regionaal- ja Põllumajandusministeerium „[Toidugrupid. Uuendtoit](#)“
- ✓ Euroopa Komisjon „[Novel Food](#)“
- ✓ EFSA „[Novel Food](#)“

*Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja PRIA tellimisel koostanud Eesti Põllumajandus-
Kaubanduskoda koostöös Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumiga 2023. aastal.
Rahastatud Euroopa Maaelu Arengu Põllumajandusfondist (EAFRD). Varalised õigused
kuuluvad materjali tellijale. Kõik autoriõigused on kaitstud.*

